

Πίνακας περιεχομένων

Περιεχόμενα

Πίνακας περιεχομένων	1
Εκπαιδευτικό σενάριο: Ρήγας Βελεστινλής, Αδαμάντιος Κοραής, Ευανθία Καΐρη.....	2
Αδαμάντιος Κοραής	4
Ρήγας Βελεστινλής.....	11
Ευανθία Καΐρη	20
Επιστολή προς ένα αγαπημένο πρόσωπο	28
Ρουμπρίκα αξιολόγησης από τον δάσκαλο.....	29
Βιβλιογραφία	30

Εκπαιδευτικό σενάριο: Ρήγας Βελεστινλής, Αδαμάντιος Κοραής, Ευανθία Καΐρη

Ταυτότητα σεναρίου:

Στόχος: Βασικός στόχος του σεναρίου είναι οι μαθητές να ερευνήσουν τη ζωή και το έργο δύο σπουδαίων προσωπικοτήτων του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, καθώς και της, κατά τον Κ.Θ. Δημαρά, «πρώτης πραγματικής λογίας» (Ολυμπίτου, 2019, σ. 39). Μέσα από την έρευνά αυτή, και σύμφωνα με το νέο Πρόγραμμα Σπουδών Ιστορίας Στ' Δημοτικού (σ. 3) οι μαθητές καλούνται:

- Να διερευνήσουν το νόημα του Νεοελληνικού Διαφωτισμού και να συζητήσουν για τα αίτια εκδήλωσής του εντοπίζοντας τους χώρους προέλευσης και τις ιδιότητες των βασικών εκπροσώπων του.
- Να επισημάνουν τις βασικές ιδέες των κύριων εκπροσώπων του Νεοελληνικού Διαφωτισμού και να τις συσχετίσουν, εντοπίζοντας ομοιότητες ή διαφορές, αφενός, με τον Ευρωπαϊκό Διαφωτισμό που προηγήθηκε και, αφετέρου, με την Ελληνική Επανάσταση που ακολούθησε.

Η επιλογή της Ευανθίας Καΐρη δεν έχει σκοπό να την τοποθετήσει ως ισάξια πλάι στον Ρήγα και τον Κοραή. Μια τέτοια αξιολογική κρίση δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητες του δασκάλου. Επέλεξα να προσθέσω την Ευανθία Καΐρη στην έρευνα για να αναδειχτεί μια γυναικεία πνευματική προσωπικότητα της εποχής, εν πολλοίς άγνωστη στο σχολείο, ώστε να δοθεί η ευκαιρία να διερευνηθεί – έστω και ακροθιγώς – η θέση των γυναικών την εποχή εκείνη και ο ρόλος τους στα κοινωνικά/ επαναστατικά δρώμενα.

Τάξη: Στ' Δημοτικού

Χώρος: Εργαστήριο πληροφορικής – σχολική τάξη

Διάρκεια:

- 4 διδακτικές περιόδοι Ιστορίας για την έρευνα και την παρουσίαση (Η εμπειρία έχει δείξει ότι η πραγματική διάρκεια ενός σεναρίου προκύπτει μετά την εφαρμογή του, οπότε γίνονται αναπροσαρμογές.)
- 1 διδακτική περίοδος Ελληνικών για το τελικό κείμενο κάθε μαθητή
- 1 διδακτική περίοδος Θεατρικής Αγωγής για την δραστηριότητα αυτοσχεδιασμού (προαιρετική δραστηριότητα)

Σημείωση: Όλες οι δραστηριότητες ανήκουν σε σενάριο για μάθημα Ιστορίας. Εντούτοις, είναι καλό και αναγκαίο να μοιράζονται και σε άλλες διδακτικές ώρες όσες εμπίπτουν και σε άλλα γνωστικά αντικείμενα. Έτσι, τονίζεται η διαθεματικότητα (Ιστορία – Γλώσσα – Θεατρική Αγωγή) και δεν επιβαρύνεται αποκλειστικά το πρόγραμμα ενός μαθήματος.

Μέθοδος: ομαδοσυνεργατική, έρευνα

Προϋπάρχουσα γνώση: Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός, Γαλλική Επανάσταση

Λέξεις κλειδιά: Νεοελληνικός Διαφωτισμός, Κοραής, Ρήγας, Ευανθία Καΐρη, Γαλλική Επανάσταση, Ελληνική Επανάσταση

Γενική περιγραφή δραστηριοτήτων:

1. Έρευνα (3 διδακτικές ώρες Ιστορίας στο εργαστήριο πληροφορικής)

Η τάξη χωρίζεται σε τρεις ομάδες. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει ένα πρόσωπο και εργάζεται με το αντίστοιχο φύλλο εργασίας. Σε περίπτωση τάξεων με πολλά παιδιά, κάθε ομάδα μπορεί να χωριστεί σε υποομάδες, να εργαστούν σε ξεχωριστά πεδία του φύλλου και στο τέλος να το συνθέσουν ομαδικά. Κάθε φύλλο εργασίας ακολουθεί σε γενικές γραμμές την εξής δομή:

A. Βασικά βιογραφικά στοιχεία – τοποθέτηση σε ιστορική γραμμή

B. Βασικές ιδέες του προσώπου– ένταξη προσώπου / ιδεών στο ιστορικό γίνεσθαι της εποχής - επιρροή στην Ελληνική Επανάσταση (όπου είναι εφικτό)

2. Παρουσίαση στην ολομέλεια – συζήτηση (1 διδακτική ώρα Ιστορίας στην τάξη)

Κάθε ομάδα παρουσιάζει τα φύλλα εργασίας της στην ολομέλεια (Χρειάζεται υπολογιστής και προβολέας στην τάξη. Εναλλακτικά γίνεται στο εργαστήριο πληροφορικής). Κατά τη διάρκεια των παρουσιάσεων γίνεται συζήτηση με στόχο την τελική σύνθεση των πληροφοριών.

3. Συγγραφή κειμένου (1 διδακτική ώρα Γλώσσας στην τάξη)

Κάθε μαθητής καλείται να γράψει ένα κείμενο με τίτλο : «Επιστολή προς ένα αγαπημένο πρόσωπο», το οποίο θα αποτελέσει και την τελική αξιολόγηση κάθε παιδιού.

4. Προαιρετική δραστηριότητα επέκτασης (Θεατρική Αγωγή – 1 διδακτική ώρα)

Καθεμιά από τις τρεις ομάδες έρευνας παρουσιάζει αυτοσχεδιαστικά ένα γεγονός από τη ζωή του προσώπου που μελέτησε. Για παράδειγμα, η ομάδα του Ρήγα μπορεί να παρουσιάσει τη σύλληψή του, με τα μέλη της να αυτοσχεδιάζουν στους ρόλους του Ρήγα, των αστυνομικών και των συντρόφων του.

Ακολουθούν τα φύλλα εργασίας.

Αδαμάντιος Κοραής

*Προσωπογραφία του Κοραή.
Αθήνα, Εθνικό Ιστορικό Μουσείο*

Ο Αδαμάντιος Κοραής υπήρξε μια από τις σπουδαιότερες προσωπικότητες που συνέδεσαν το όνομά τους με τη δημιουργία της νεότερης Ελλάδας. Σπουδαίος λόγιος, πάσχισε όλη του τη ζωή να μορφώσει τον ελληνικό λαό και να μεταδώσει το πνεύμα του Διαφωτισμού στον ελλαδικό χώρο, ώστε να προετοιμαστεί πρώτα το πνεύμα και να ακολουθήσει ο ξεσηκωμός με τα όπλα. Πέθανε σε βαθιά γεράματα, αφού πρώτα έζησε την απελευθέρωση της Ελλάδας.

Με τη βοήθεια του φύλλου εργασίας που ακολουθεί, θα ερευνήσετε τη ζωή και το έργο του και θα γνωρίσετε ορισμένες από τις ιδέες του.

Α. Βασικά βιογραφικά στοιχεία (1 σελίδα)

Α. Η ζωή του Κοραή (1 σελίδα)

Με τη χρήση του συνδέσμου <https://www.koraeslibrary.gr/18%20-%20vivliothiki/50%20-%20adamantios-korais> θα μεταβείτε σε ένα σύντομο βιογραφικό σημείωμα του Κοραή, που βρίσκεται στην ιστοσελίδα της Δημόσιας Κεντρικής Ιστορικής Βιβλιοθήκης Χίου «Κοραής». Να διαβάσετε προσεκτικά το σημείωμα και να φτιάξετε μια ιστορική γραμμή με θέμα τη ζωή του. Να καταγράψετε στην ιστορική σας γραμμή και την έναρξη της Γαλλικής Επανάστασης, της οποίας υπήρξε μάρτυρας. Αν χρειαστεί, αναζητήστε την πληροφορία αυτή στο διαδίκτυο.

Για να δημιουργήσετε και να αποθηκεύσετε την ιστορική γραμμή, κάνετε κλικ στον σύνδεσμο <https://spark.adobe.com/express-apps/timeline/> και ακολουθείτε τις οδηγίες του δασκάλου.¹

¹ Το συγκεκριμένο λογισμικό προτείνεται επειδή είναι online και δεν απαιτεί εγγραφή. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει οποιοδήποτε λογισμικό προτιμά.

Β. Οι ιδέες του Κοραή (5 σελίδες)

Να μελετήσετε προσεκτικά κάθε πηγή και να απαντήσετε με σύντομο και σαφή τρόπο στην ερώτηση που ακολουθεί.

Πηγή 1: Εκπαιδευτικό ντοκιμαντέρ *Ο Κοραής και ο αγώνας της ελευθερίας 1821*, της Εκπαιδευτικής Ραδιοτηλεόρασης.

<http://www.edutv.gr/index.php/istoria-2/o-korais-kai-o-agonas-tis-eleftherias-1821>

Απόσπασμα: 6' : 15'' – 7' : 05''

Ερώτηση 1: Τι έπρεπε να γίνει, σύμφωνα με τον Κοραή, πριν πάρουν οι Έλληνες τα όπλα; Πώς έπρεπε να προετοιμαστούν για την Επανάσταση;

Πληκτρολογήστε την απάντησή σας εδώ.

Πηγή 2: Εκπαιδευτικό ντοκιμαντέρ *Ο Κοραής και ο αγώνας της ελευθερίας 1821*, της Εκπαιδευτικής Ραδιοτηλεόρασης.

<http://www.edutv.gr/index.php/istoria-2/o-korais-kai-o-agonas-tis-eleftherias-1821>

Απόσπασμα: 11': 50'' – 13': 25''

Ερώτηση 2: Σύμφωνα με τον Κοραή, η παιδεία, η ελευθερία, η δικαιοσύνη και ο ανθρωπισμός είναι έννοιες που συνδέονται η μία με την άλλη. Μπορείτε να περιγράψετε τη σκέψη του;

Πληκτρολογήστε την απάντησή σας εδώ.

Πηγή 3: Απόσπασμα από την «Διακήρυξη των δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη», που ψηφίστηκε στις 26 Αυγούστου 1789, στο Παρίσι.

(<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CE%95%CF%80%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%B7>)

Άρθρο 1 - Οι άνθρωποι γεννιούνται και παραμένουν ελεύθεροι, με ίσα δικαιώματα. Κοινωνικές διακρίσεις γίνονται μόνο με γνώμονα το κοινό συμφέρον.

Άρθρο 2 - Σκοπός κάθε πολιτικής ένωσης αποτελεί η διατήρηση των φυσικών και απαραίτητων δικαιωμάτων του ανθρώπου. Τα δικαιώματα αυτά είναι η ελευθερία, η ιδιοκτησία, η ασφάλεια και η αντίσταση στη βία.

Άρθρο 3- Το Έθνος είναι η αποκλειστική πηγή κάθε εξουσίας. Καμία ομάδα ανθρώπων και κανένα άτομο δεν μπορεί να ασκεί εξουσία που δεν απορρέει από το Έθνος.

Άρθρο 4 - Ελευθερία σημαίνει το να μπορεί να πράττει το κάθε άτομο οτιδήποτε δε βλάπτει ένα άλλο άτομο. Έτσι, η άσκηση των φυσικών δικαιωμάτων κάθε ανθρώπου θέτει σαν όριο το σημείο εκείνο, από το οποίο αρχίζει η άσκηση των ίδιων δικαιωμάτων για το άλλο άτομο. Το όριο αυτό δεν καθορίζεται παρά μόνον από το νόμο.

Άρθρο 5 - Ο νόμος μπορεί να απαγορεύσει μόνο ό,τι είναι επιζήμιο για την κοινωνία. Ό,τι δεν απαγορεύεται από το νόμο θεωρείται επιτρεπτό και δεν μπορεί σε κανέναν να επιβληθεί να κάνει κάτι που δεν ορίζεται από το νόμο.

Ερώτηση 3: Ποια στοιχεία της «Διακήρυξης των δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη» φαίνεται να επηρέασαν τις ιδέες του Κοραή που περιγράψατε πριν;

Πληκτρολογήστε την απάντησή σας εδώ.

Πηγή 4: Απόσπασμα επιστολής που έστειλε το 1823 στον Κοραή ο αγωνιστής της Επανάστασης Οδυσσέας Ανδρούτσος. (Πηγή: Μενελαΐδου, Τ (2013). *Οδυσσέας Ανδρούτσος* (Μεταπτυχιακή Εργασία). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη)

(...) τὰ πανταχοῦ διαδοθέντα προλεγόμενα καὶ σημειώσεις τῶν ἐκδόσεών σου ἐνέσπειραν εἰς τῶν Ἑλλήνων τὰς ψυχὰς σπέρματα μεγαλοφροσύνης καὶ προγονικῆς ἀρετῆς.

(...) τὸ μέγα τοῦτο τῆς Ἑλλάδος κίνημα εἶναι ἀπόδειξις ἀναντίρρητος, ὅτι καὶ οἱ τόσων χρόνων φιλοσοφικοὶ σου ἀγῶνες ἐσύντρεξαν καὶ αὐτοὶ τὸ ἐπιβάλλον αὐτῶν μέρος, καὶ ὅλοι σχεδὸν οἱ λαοὶ τῆς Ἑλλάδος ἀγωνίζονται ἤδη ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ αὐτονομίας των (...)

Τῆς παιδείας αἱ ρίζαι εἶναι ἀκόμη καὶ ὀλίγαι καὶ ἀδύνατοι. Καὶ ἡ ἐπανάστασις πρὶν λάβῃ τέλος ἐγέννησε τὴν φιλαρχίαν καὶ φιλοπλουτίαν.

Ερώτηση 4: Τι επίδραση είχε το έργο του Κοραή στους Έλληνες; Η παιδεία που επιθυμούσε ο Κοραής είχε αγγίξει όλους τους επαναστατημένους Έλληνες;

Πληκτρολογήστε την απάντησή σας εδώ.

Πηγή 5: Απόσπασμα από τη ραδιοφωνική εκπομπή του ΣΚΑΪ: 1821, επεισόδιο 1, Εισαγωγή στην Επανάσταση (Α' Μέρος) 23 / 01 / 2011, με καλεσμένο τον καθηγητή κ. Θάνο Βερέμη. <http://www.skairadio.gr/1821/episode-2011-01-23> (ενεργό και ελεγμένο 10/11/2020)

Απόσπασμα: 12' : 45'' - 13' : 58''

Ερώτηση 5: Τι σήμαινε η λέξη «Έλληνας» μέσα στους αιώνες και γιατί την επιλέγουν ο Ρήγας και ο Κοραΐς;

Πληκτρολογήστε την απάντησή σας εδώ.

Ρήγας Βελεστινλής

Προσωπογραφία του Ρήγα.
Ελαιογραφία του Ανδρέα Κριεζή.

Αθήνα, Μουσείο Μπενάκη

Ο Ρήγας Βελεστινλής υπήρξε μια από τις σπουδαιότερες προσωπικότητες του προεπαναστατικού ελληνισμού. Οραματίστηκε τον κοινό ξεσηκωμό των βαλκάνιων λαών κατά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και την αντικατάστασή της με την «Ελληνική Δημοκρατία», που θα περιλάμβανε πολλούς λαούς και θα ήταν οργανωμένη με βάση τις αρχές της ισότητας και της ελευθερίας. Ενδιαφέρθηκε ιδιαίτερα για τη μόρφωση των Ελλήνων και σχεδίαζε επαναστατικές κινήσεις. Δυστυχώς τον συνέλαβαν και εκτελέστηκε το 1798, 23 χρόνια πριν την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης. Με τη βοήθεια του φύλλου εργασίας που ακολουθεί, θα ερευνήσετε τη ζωή και το έργο του και θα γνωρίσετε ορισμένες από τις ιδέες του.

Α. Βασικά βιογραφικά στοιχεία (2 σελίδες)

Παρακάτω παρουσιάζεται ένα χρονολόγιο σχετικό με τη ζωή και το έργο του Ρήγα Βελεστινλή. Αφού το μελετήσετε προσεκτικά, να επιλέξετε 7 – 8 γεγονότα που θεωρείτε σημαντικά, μαζί με τη γέννηση και τον θάνατό του, και να φτιάξετε μια ιστορική γραμμή για τον Ρήγα.

Για να δημιουργήσετε και να αποθηκεύσετε την ιστορική γραμμή, κάνετε κλικ στον σύνδεσμο <https://spark.adobe.com/express-apps/timeline/> και ακολουθείτε τις οδηγίες του δασκάλου.²

1757

Γεννιέται ο Ρήγας στο Βελεστίνο, χωριό του Θεσσαλικού κάμπου από όπου πήρε και το επώνυμο Βελεστινλής. Από το αρχαίο όνομα του οικισμού Φεραί, αποκλήθηκε αργότερα επί το λογιότερον Φεραίος.

1785

Ο Ρήγας μεταβαίνει στη Βλαχία μαζί με τον αδελφό του Κωνσταντίνο και εργάζεται ως γραμματικός του ρουμάνου βογιάρου Νικόλαου Μπρανκοβάνου.

1787

Γνωριμία του Ρήγα με τον Ιώσηπο Μοισιόδοκα, ο οποίος διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στη διανοητικά και πητική διαμόρφωσή του. Η οφειλή του Ρήγα αποτυπώνεται στην ιδιαίτερη μνεία της Τζερναβόδας, πατρίδας του Μοισιόδακα, στη Χάρτα.

1789

Αρχίζει ο μεγάλος κοσμοϊστορικός σεισμός στο Παρίσι. Τα ανοίγματα προς τη γαλλική παιδεία των Φώτων που χαρακτηρίζουν την ώριμη φάση του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, προετοίμασαν αποτελεσματικά το έδαφος για την υποδοχή των ιδεών της Γαλλικής Επανάστασης στην ελληνική και γενικότερα στη βαλκανική κοινωνία.

1790

Εκδίδεται στη Βιέννη το *Σχολείον των ντελικάτων εραστών*, μία συλλογή έξι ερωτικών διηγημάτων αντλημένων από το πολύτομο έργο του Restif de la Bretonne, *Les contemporaines mêlés*. Δεν πρόκειται για πιστή μετάφραση, αλλά για διασκευή με αξιοσημείωτες επεμβάσεις του μεταφραστή Ρήγα.

1790

Τυπώνεται το *Φυσικής απάνθισμα διά τους αγχίνους και φιλομαθείς Έλληνας*,

χαρακτηριστικό δείγμα του πνεύματος του Διαφωτισμού το οποίο πρόσφερε μια επισκόπηση της επιστημονικής ερμηνείας των φυσικών φαινομένων σε διαλογική μορφή με σκοπό την διάλυση των προλήψεων και των δεισιδαιμονιών του απλού λαού.

² Το συγκεκριμένο λογισμικό προτείνεται επειδή είναι online και δεν απαιτεί εγγραφή. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει οποιοδήποτε λογισμικό προτιμά.

Ιούνιος 1790-

Ιανουάριος 1791

Ο Ρήγας εργάζεται στη Βιέννη ως διερμηνέας του Μεγάλου Σερδάρη της αυλής του Βουκουρεστίου, Χριστόδουλου Κιρλιάνου.

31 Δεκεμβρίου 1790

Εκδίδεται η *Εφημερίς* από τους αδελφούς Μαρκίδες Πούλιου στη Βιέννη «εις απλήν ρωμαϊκην γλώσσαν», η οποία αποτελεί το πρώτο ελληνικό δημοσιογραφικό όργανο. Η έκδοσή της θα συνδεθεί με την τύχη του Ρήγα καθώς θα τερματιστεί με τη σύλληψή του το 1797.

Χειμώνας 1791

Επιστροφή του Ρήγα στο Βουκουρέστι όπου μειείται στον Ιακωβινισμό από τον Émile Gaudin, πρόξενο της επαναστατικής Γαλλίας.

24 Ιουνίου 1793

Ψηφίζεται από τη Συμβατική Συνέλευση το σύνταγμα της Πρώτης Γαλλικής Δημοκρατίας.

1796-1797

Ξεκινά το χαρτογραφικό πρόγραμμα του Ρήγα με την έκδοση της *Χάρτας της Ελλάδος*, της *Γενικής Χάρτας της Μολδοβίας* και της *Νέας Χάρτας της Βλαχίας*.

1797

• Εκδίδεται το έργο *Νέος Ανάχαρις*, το οποίο υπήρξε στα χρόνια της κορύφωσης του Διαφωτισμού το ουσιαστικό εγχειρίδιο της αρχαιογνωσίας, βάσει του οποίου διαμορφώνονταν οι αντιλήψεις των νεότερων Ευρωπαίων για τον χαρακτήρα του πολιτισμού και των πολιτευμάτων της κλασικής αρχαιότητας.

Φθινόπωρο 1797

Τυπώνεται η *Νέα πολιτική διοίκηση των κατοίκων της Ρούμελης, της Μικράς Ασίας, των Μεσογείων Νήσων και της Βλαχομπογδανίας*, που περιλάμβανε τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας της Ελλάδος, τη διακήρυξη των δικαιωμάτων και το σύνταγμα της υπό ίδρυση «Ελληνικής Δημοκρατίας».

Δεκέμβριος 1797

Ο Ρήγας αναχωρεί από τη Βιέννη για την Τεργέστη με σκοπό να καταλήξει στην Ελλάδα. Στην Τεργέστη όμως μετά από προδοσία ο Ρήγας συνελήφθη από την αυστριακή αστυνομία, οδηγήθηκε στη Βιέννη όπου υποβλήθηκε σε εξονυχιστική ανάκριση για αρκετούς μήνες.

24 Ιουνίου 1798

Ο Ρήγας και οι σύντροφοί του Ευστράτιος Αργέντης, Αντώνιος Κορωνιός, Δημήτριος Νικολίδης, Θεοχάρης Γεωργίου Τουρούτζιας, οι αδελφοί Ιωάννης και Παναγιώτης Εμμανουήλ και Ιωάννης Καρατζάς εκτελούνται στο Βελιγράδι.

Πηγή: Κιτρομηλίδης, Π. Μ. (2019). *Ρήγας Βελεστινλής. Ο οραματιστής της «Ελληνικής Δημοκρατίας»*. Αθήνα: ΤΑ ΝΕΑ/ΑΛΤΕΡ ΕΓΚΟ Α.Ε.

(Κάποια κομμάτια του αυθεντικού Χρονολογίου έχουν αφαιρεθεί για εκπαιδευτικούς λόγους)

B. Οι ιδέες του Ρήγα (6 σελίδες)

1. Η *Νέα Πολιτική Διοίκησης* είναι ίσως το σημαντικότερο έργο του Ρήγα Βελεστινλή. Αποτελείται από τα εξής μέρη:

- Η επαναστατική προκήρυξη
- Τα δίκαια του ανθρώπου
- Το Σύνταγμα
- Ο Θούριος
- Ύμνος πατριωτικός

Να μελετήσετε προσεκτικά κάθε πηγή και να απαντήσετε με σύντομο και σαφή τρόπο στην ερώτηση που ακολουθεί (Πηγές 1 – 3: Κιτρομηλίδης, Π. Μ. (2019). *Ρήγας Βελεστινλής. Ο οραματιστής της «Ελληνικής Δημοκρατίας»*. Αθήνα: ΤΑ ΝΕΑ/ΑΛΤΕΡ ΕΓΚΟ Α.Ε.) .

Πηγή 1: Απόσπασμα από «Τα δίκαια του ανθρώπου»

Άρθρον 2. - Αυτά τα φυσικά δίκαια είναι: πρώτον, το να είμεθα όλοι ίσοι και όχι ο ένας κατώτερος από τον άλλον· δεύτερον, να είμεθα ελεύθεροι και όχι ο ένας σκλάβος του αλλουνού· τρίτον, να είμεθα σίγουροι εις την ζωήν μας, και κανένας να μην ημπορή να μας την πάρη αδίκως και κατά την φαντασίαν· και τέταρτον, τα κτήματα οπού έχομεν κανένας να μην ημπορή να μας εγγίζη, αλλ' είναι ιδικά μας και των κληρονόμων μας.

Ερώτηση 1: Ποια είναι τα φυσικά δίκαια κάθε ανθρώπου, σύμφωνα με τον Ρήγα;

Πληκτρολογήστε την απάντησή σας εδώ.

Πηγή 2: Απόσπασμα από «Τα δίκαια του ανθρώπου»

Άρθρον 3. - Όλοι οι άνθρωποι, Χριστιανοί και Τούρκοι, κατά φυσικόν λόγον είναι ίσοι. Όταν πταίση τινάς, οποιασδήποτε καταστάσεως, ο Νόμος είναι ο αυτός διά το πταίσμα και αμετάβλητος· ήγουν δεν παιδεύεται ο πλούσιος ολιγώτερον και ο πτωχός περισσότερον διά το αυτό σφάλμα, αλλ' ίσια ίσια.

Άρθρον 7. - Το δίκαιον του να φανερώνωμεν την γνώμην μας και τους συλλογισμούς μας, τόσο με την τυπογραφίαν, όσον και με άλλον τρόπον· το δίκαιον του να συναθροίζώμεθα ειρηνικώς· η ελευθερία κάθε είδους θρησκείας, Χριστιανισμού, Τουρκισμού, Ιουδαϊσμού και τα λοιπά, δεν είναι εμποδισμένα εις την παρούσαν διοίκησιν.

Όταν εμποδίζωνται αυτά τα δίκαια, είναι φανερόν πως προέρχεται τούτο από Τυραννίαν, ή πως είναι ακόμη ενθύμησις του εξοστρακισθέντος δεσποτισμού, οπού απεδιώξαμεν.

Ερώτηση 2: Ποια άλλα δίκαια περιγράφονται στο απόσπασμα; Τι θέση έχουν οι θρησκείες στην πολιτεία που οραματίζεται ο Ρήγας;

Πληκτρολογήστε την απάντησή σας εδώ.

Πηγή 3: Απόσπασμα από «Το Σύνταγμα»

Περί της αυτοκρατορίας του λαού

Άρθρον 7. Ο αυτοκράτωρ λαός είναι όλοι οι κάτοικοι του βασιλείου τούτου, χωρίς εξαίρεσιν θρησκείας και διαλέκτου, Έλληνες, Βούλγαροι, Αλβανοί, Βλάχοι, Αρμένηδες, Τούρκοι και κάθε άλλο είδος γενεάς.

Ερώτηση 3: Ποιος είναι ο «αυτοκράτωρ λαός», στην πολιτεία που οραματίζεται ο Ρήγας;

Πληκτρολογήστε την απάντησή σας εδώ.

Πηγή 4: Απόσπασμα 4 από τον «Θούριο»

Κάνοντας κλικ στον σύνδεσμο <https://video.link/w/rYBI> θα ακούσετε ένα απόσπασμα από τον «Θούριο», σε μουσική Χρήστου Λεοντή. Τραγουδά ο Νίκος Ξυλούρης, ο οποίος φαίνεται στις εικόνες. Ακούστε προσεκτικά τα λόγια και συζητήστε μεταξύ σας.

Ερώτηση 4: Ποιο είναι το βασικό σύνθημα που προκύπτει από το τραγούδι; Τι συναισθήματα σας προκαλεί;

Πληκτρολογήστε την απάντησή σας εδώ.

Πηγή 5: Απόσπασμα από τη ραδιοφωνική εκπομπή του ΣΚΑΪ: 1821, επεισόδιο 14: Ευρωπαϊκός και Νεοελληνικός Διαφωτισμός (Α΄ Μέρος) 15 / 05 / 2011, με καλεσμένο τον καθηγητή Πασχάλη Μ. Κιτρομηλίδη. <http://www.skairadio.gr/1821/episode-2011-05-15> (ενεργό και ελεγμένο 10/11/2020)

Να ακούσετε προσεκτικά τα αποσπάσματα 35΄: 40΄΄ – 41΄:40΄΄ και 43΄:35΄ – 44΄: 30΄΄ και να απαντήσετε στην ερώτηση.

Ερώτηση 5: Από πού έχει αντλήσει τις ιδέες του ο Ρήγας;

Πληκτρολογήστε την απάντησή σας εδώ.

Πηγή 6: Απόσπασμα από τη ραδιοφωνική εκπομπή του ΣΚΑΪ: 1821, επεισόδιο 14: Ευρωπαϊκός και Νεοελληνικός Διαφωτισμός (Α΄ Μέρος) 15 / 05 / 2011, με καλεσμένο τον καθηγητή Πασχάλη Μ. Κιτρομηλίδη. <http://www.skairadio.gr/1821/episode-2011-05-15> (ενεργό και ελεγμένο 10/11/2020)

Να ακούσετε προσεκτικά το απόσπασμα 41΄: 40΄΄ - 42΄: 35΄΄ και να απαντήσετε στην ερώτηση.

Ερώτηση 6: Ο Ρήγας δολοφονείται το 1798, 23 χρόνια πριν την Ελληνική Επανάσταση. Το έργο του έπαιξε ρόλο στον ξεσηκωμό;

Πληκτρολογήστε την απάντησή σας εδώ.

Ακούγοντας τα συγκεκριμένα αποσπάσματα μπορείτε να εμπλουτίσετε και τις απαντήσεις των προηγούμενων ερωτήσεων.

Ευανθία Καΐρη

Γυναίκες από την Άνδρο και τη
Μυτιλήνη. Χαλκογραφία του Claude
Aubriet

Αθήνα, Μουσείο Μπενάκη

(Δεν διασώζεται η μορφή της Ευανθίας
Καΐρη)

Η Ευανθία Καΐρη υπήρξε μια ιδιαίτερα μορφωμένη και έξυπνη γυναίκα, που έζησε την εποχή της επανάστασης του 1821. Για ένα διάστημα της ζωής της αναπτύσσει μια πνευματική δραστηριότητα πολλά υποσχόμενη. Δε θα καταφέρει να ξεπεράσει τα δεσμά της εποχής της, όμως, και θα ζήσει μια ζωή στη σκιά του αδερφού της, Θεόφιλου Καΐρη, ο οποίος ήταν σημαντικός διανοούμενος και αγωνιστής του '21.

Με τη βοήθεια του φύλλου εργασίας που ακολουθεί, θα ερευνήσετε τη ζωή και το έργο της, καθώς και τη θέση των γυναικών στην κοινωνία, την εποχή της Επανάστασης.

Α. Βασικά βιογραφικά στοιχεία (2 σελίδες)

Παρακάτω παρουσιάζεται ένα χρονολόγιο σχετικό με τη ζωή και το έργο της Ευανθίας Καΐρη. Αφού το μελετήσετε προσεκτικά, να επιλέξετε 7 – 8 γεγονότα που θεωρείτε σημαντικά, μαζί με τη γέννηση και τον θάνατό της, και να φτιάξετε μια ιστορική γραμμή.

Για να δημιουργήσετε και να αποθηκεύσετε την ιστορική γραμμή, κάνετε κλικ στον σύνδεσμο <https://spark.adobe.com/express-apps/timeline/> και ακολουθείτε τις οδηγίες του δασκάλου.³

περ. 1799

Γέννηση της Ευανθίας Καΐρη στη Χώρα της Άνδρου. Γονείς της ο Νικόλαος Τωμάζου Καΐρης και η Ασημίνα Στρατή Καμπανάκη.

1821

Αναχώρηση της οικογένειας Καΐρη από τις Κυδωνίες.

προ του 1808

Η Ευανθία Καΐρη με τη μητέρα της Ασημίνα εγκαθίστανται στις Κυδωνίες της Μικράς Ασίας.

1821-1824

Παραμονή της Ευανθίας Καΐρη στην Άνδρο.

2 Αυγούστου 1814

Η πρώτη επιστολή της Ευανθίας Καΐρη στον Αδαμάντιο Κοραή.

1819-1821

Ωδή της Ευανθίας Καΐρη προς τον Μητροπολίτη Εφέσου Διονύσιο Καλλιάρχη, προστάτη της σχολής των Κυδωνιών.

1820

Έκδοση του *Συμβουλαί προς την θυγατέρα μου* (μετάφραση από τα γαλλικά του έργου του Jean-Nicolas Boilly, *Conseils à ma fille*, Παρίσι 1811).

³ Το συγκεκριμένο λογισμικό προτείνεται επειδή είναι online και δεν απαιτεί εγγραφή. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει οποιοδήποτε λογισμικό προτιμά.

1824-1839

Η Ευανθία Καΐρη ζει στη Σύρο με την οικογένεια του αδελφού της Δημήτριου.

1839-1866

Η Ευανθία Καΐρη ζει στην Άνδρο.

1825

Η Ευανθία Καΐρη γράφει και δημοσιεύει την «Επιστολή Ελληνίδων τινών προς τας Φιλελληνίδας» και αργότερα την «Επιστολή προς τας Φιλελληνίδας Ομοσπόνδων Επαρχιών της Αμερικής, και ευεργέτιδας της πασχούσης Ελλάδος».

8 Αυγούστου 1866

Θάνατος της Ευανθίας Καΐρη στην Άνδρο.

1826

Λίγους μήνες μετά την πτώση του Μεσολογγίου, η Ευανθία Καΐρη εκδίδει το θεατρικό έργο *Νικήρατος*, με υπογραφή «υπό Ελληνίδος τινός συντεθέν».

Πηγή: Ολυμπίτου, Ε. (2019).

Μπουμπουλίνα, Καΐρη, Μαυρογένους. Οι γυναίκες του Αγώνα. Αθήνα: ΤΑ ΝΕΑ/ΑΛΤΕΡ ΕΓΚΟ Α.Ε.

1835

Η Ευανθία Καΐρη εκδίδει στη Σύρο το *Εγκώμιον Μάρκου Αυρηλίου*. Η μετάφραση του γαλλικού ρητορικού κειμένου του Antoine Léonard Thomas είχε γίνει από την Ευανθία στις Κυδωνίες το 1817-1819, μετά από προτροπή του Αδ. Κοραή. Το πρωτότυπο είχε περιληφθεί στην έκδοση του Μάρκου Αυρηλίου που είχε πραγματοποιήσει ο Κοραής στο Παρίσι, το 1816.

Β. Οι ιδέες της Καΐρη (5 σελίδες)

Να μελετήσετε προσεκτικά κάθε πηγή και να απαντήσετε με σύντομο και σαφή τρόπο στην ερώτηση που ακολουθεί.

Πηγή 1: Αποσπάσματα από το βιβλίο *Μπουμπουλίνα, Καΐρη, Μαυρογένους. Οι γυναίκες του Αγώνα*, της Ευδοκίας Ολυμπίτου, σ. 16

Απόσπασμα 1

Εν τω μεταξύ, σε διάφορες συζητήσεις και επιστολές του εκείνης της εποχής (σημ. περίπου το 1814), ο Κοραής μεταφέρει την ισχυρή εντύπωση που του είχε προκαλέσει η φιλομάθεια ενός «κορασίου χρονών δεκαπέντε την ηλικίαν». «Αν σε είπω ότι η ανάγκωσις της επιστολής της» [...] « ολίγον έλειψε να με ρίψη εις ολιγοθυμίαν, ίσως το νομίσης υπερβολήν.»

Απόσπασμα 2

Η πρώτη μεταφραστική της απόπειρα θα αποσπάσει τα ευμενή σχόλια του Κοραή. Σε επιστολή της 19^{ης} Ιουνίου 1819 γράφει: «Έλαβα την μετάφρασιν του εγωμίου και σε λέγω, Εύγε!»

Ερώτηση 1: Ποια ήταν η άποψη του Κοραή για την Ευανθία Καΐρη; Τι νομίζετε ότι φανερώνει αυτό για τη μόρφωση και για τις ικανότητές της;

Πληκτρολογήστε την απάντησή σας εδώ.

Πηγή 2: Απόσπασμα από το βιβλίο *Μπουμπουλίνα, Καΐρη, Μαυρογένους. Οι γυναίκες του Αγώνα*, της Ευδοκίας Ολυμπίτου, σ. 26.

Το απόσπασμα αναφέρεται σε μία επιστολή της Ευανθίας Καΐρη προς τις γυναίκες της Ευρώπης, που συνέγραψε το 1825 με τίτλο «Επιστολή Ελληνίδων τινών προς τα Φιλελληνίδας». Σκοπός της επιστολής ήταν να τραβήξει το ενδιαφέρον των ευρωπαϊών γυναικών προς την Επανάσταση.

Με επιθετικό πολιτικό λόγο, έντονα φορτισμένο συναισθηματικά, περιγράφει τα δεινά της πατρίδας, στηλιτεύει την ευρωπαϊκή ουδετερότητα και απευθύνει έκκληση στις ευρωπαϊκές γυναίκες και στους συμπατριώτες της που ζουν στο εξωτερικό να συμβάλουν στη μεταστροφή της κοινής γνώμης. «(...) Δεν υπήρξε ίσως δυστυχία εις τον κόσμο, την οποίαν να μην υποφέραμεν. Καμμία ποιητών φαντασία δεν ημπορεί να πλάσει κακὰ τόσον ελεεινά, όσον ημείς τα είδομεν (...). Σας βεβαιώνομεν ότι κανέν από τα δεινά ταύτα δεν διεπέρασεν τόσον τας καρδιάς μας, όσον η απανθρωπία, την οποίαν έδειξαν εις το έθνος μας πολλοί από τους καυχώμένους ότι εγεννήθησαν εις την σοφήν Ευρώπην».

Ερώτηση 2: Τι προσπαθεί να πετύχει η Ευανθία Καΐρη με την παραπάνω επιστολή; Σημειώστε φράσεις μέσα από την επιστολή που δείχνουν έντονο συναίσθημα.

Πληκτρολογήστε την απάντησή σας εδώ.

Πηγή 3: Απόσπασμα από το βιβλίο *Μπουμπουλίνα, Καΐρη, Μαυρογένους. Οι γυναίκες του Αγώνα*, της Ευδοκίας Ολυμπίτου, σ. 26, 27.

Το απόσπασμα αναφέρεται στο θεατρικό έργο «Νικήρατος» που έγραψε η Ευανθία Καΐρη το 1826, λίγο μετά την πτώση του Μεσολογγίου.

Η υπόθεση αναφέρεται στον Χρήστο Καψάλη, πρόκριτο του Μεσολογγίου που πρωτοστάτησε σε όλες τις μάχες και ανατινάχθηκε κατά την Έξοδο, βάζοντας φωτιά στην πυριτιδαποθήκη και τους υπονόμους της πόλης. Η συγγραφέας προσπαθεί εδώ να αποδώσει τις τελευταίες δραματικές στιγμές των κατοίκων της πόλης, πριν από την άλωσή της από τους Τούρκους.(...)

Αποδέκτες του έργου της, όπως φαίνεται από την εισαγωγή, είναι και πάλι οι γυναίκες, στις οποίες προβάλλει τις αξίες του ηρωισμού και της αυτοθυσίας, κατά το πρότυπο της ηρωίδας της Κλεονίκης.

Ερώτηση 3: Ποιο είναι το θέμα του έργου «Νικήρατος»; Ποιες αξίες ήθελε να περάσει η Ευανθία Καΐρη μέσα από το έργο της και σε ποιους;

Πληκτρολογήστε την απάντησή σας εδώ.

Πηγή 4: Απόσπασμα από την ραδιοφωνική εκπομπή του ΣΚΑΪ: 1821, επεισόδιο 4: Η προεπαναστατική Ελλάδα (Β' Μέρος) 13 / 02 / 2011, με καλεσμένη την καθηγήτρια Ελένη Αγγελομάτη – Τσουγκαράκη. <http://www.skairadio.gr/1821/episode-2011-02-13> (ενεργό και ελεγμένο 10/11/2020)

Να ακούσετε προσεκτικά το απόσπασμα 37':50'' – 39':33''

Ερώτηση 4: Ποια ήταν η θέση των γυναικών στην κοινωνία πριν την Επανάσταση του 1821; Ξαναδείτε το χρονολόγιο ζωής της Ευανθίας Καΐρη. Υπάρχουν στοιχεία που δεν ταιριάζουν με τον ρόλο της ως γυναίκα;

Πληκτρολογήστε την απάντησή σας εδώ.

Πηγή 5: Απόσπασμα από την Αυτοβιογραφία της ζακυνθινής λόγιας Ελισάβετ Μουτζάν Μαρτινέγκου (1801 – 1832), σ. 60 (Πηγή: Μπουμπουλίνα, Καΐρη, Μαυρογένους. Οι γυναίκες του Αγώνα, της Ευδοκίας Ολυμπίτου)

Το απόσπασμα αναφέρεται στον πόθο της Ελισάβετ Μουτζάν – Μαρτινέγκου να πάρει τα όπλα και να συμμετέχει στην Επανάσταση.

Επεθύμησα από καρδίας να ήθελεν ημπορώ να ζωστώ άρματα, επεθύμησα από καρδίας να ήθελε ημπορώ να τρέξω για να δώσω βοήθειαν εις ανθρώπους, οπού δι' άλλο δεν επολεμούσαν, παρά δια θρησκείαν και δια πατρίδαν, και δια εκείνην την ποθητήν ελευθερίαν (...). Επεθύμησα, είπα, από καρδίας, αλλά εκύτταξα τους τοίχους του σπιτιού οπού με εκρατούσαν κλεισμένην, εκύτταξα τα μακρά φορέματα της γυναικείας σιλαβιάς και ενθυμήθηκα πως είμαι γυναίκα (...)»

Ερώτηση 5: Τι ήταν αυτό που εμπόδιζε την Ελισάβετ Μουτζάν – Μαρτινέγκου, την Ευανθία Καΐρη και πολλές άλλες γυναίκες να συμμετάσχουν ενεργά στην Επανάσταση; Ξέρετε γυναίκες που ήταν εξαίρεση στον κανόνα αυτό;

Πληκτρολογήστε την απάντησή σας εδώ.

Επιστολή προς ένα αγαπημένο πρόσωπο

Υπόθεση: Ζεις την εποχή της Ελληνικής Επανάστασης σε κάποια ελληνική παροικία του εξωτερικού. Είσαι ένας πλούσιος νέος / πλούσια νέα και μπροστά σου ανοίγεται μια καλή ζωή. Μετά από μια συνάντηση, όμως, με μία από τις τρεις προσωπικότητες, Ρήγας, Κοραΐς, Καΐρη (διάλεξε), αποφασίζεις να χρησιμοποιήσεις όλη την περιουσία σου για να στηρίξεις την Ελληνική Επανάσταση και να ταξιδέψεις στην Ελλάδα για να πάρεις κι εσύ τα όπλα. Το βράδυ πριν φύγεις, γράφεις μια επιστολή σε ένα αγαπημένο σου πρόσωπο. Με την επιστολή αυτή:

α. Ανακοινώνεις την απόφασή σου.

β. Εξηγείς τους λόγους που σε οδήγησαν στην απόφαση αυτή. Εδώ πρέπει να παρουσιάσεις τις ιδέες της προσωπικότητας που συνάντησες και πώς σε επηρέασαν. Μπορείς να γράψεις τι εντύπωση σου έκανε η προσωπικότητα αυτή γενικά.

γ. Προσπαθείς να πείσεις το αγαπημένο σου πρόσωπο να ακολουθήσει το παράδειγμά σου. Πάλι θα πρέπει να παρουσιάσεις τις ιδέες του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, για πείσεις για την αξία της Επανάστασης.

(Βεβαίως, ο Ρήγας δεν ήταν ζωντανός το 1821, ούτε η Ευανθία Καΐρη έζησε εκτός Ελλάδας. Πρόκειται, όμως, για μια φανταστική συνάντηση, οπότε επιτρέπεται!)

Ρουμπρίκα αξιολόγησης από τον δάσκαλο

Κριτήρια: ο μαθητής/ η μαθήτρια:	Λίγο	Αρκετά	Πολύ
Χρησιμοποίησε όσα έμαθε από την έρευνα και παρουσίασε πειστικά τη συνάντηση με το πρόσωπο που επέλεξε			
Χρησιμοποίησε όσα έμαθε από την έρευνα και παρουσίασε σωστά τις ιδέες του Νεοελληνικού Διαφωτισμού			
Έγραψε ορθογραφημένα			
Χώρισε το κείμενο σε παραγράφους και είχε καλή σύνταξη			

Πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για το σενάριο

i. Βιβλία

Κιτρομλίδης, Π. Μ. (2019). *Ρήγας Βελεστινλής. Ο οραματιστής της «Ελληνικής Δημοκρατίας»*. Αθήνα: ΤΑ ΝΕΑ/ΑΛΤΕΡ ΕΓΚΟ Α.Ε.

Ολυμπίτου, Ε. (2019). *Μπουμπουλίνα, Καΐρη, Μαυρογένους. Οι γυναίκες του Αγώνα*. Αθήνα: ΤΑ ΝΕΑ/ΑΛΤΕΡ ΕΓΚΟ Α.Ε.

ii. Πηγές στο διαδίκτυο (Ημερομηνία τελευταίας προσπέλασης για όλες: 7/6/20)

Βόγλης, Π., Κασβίκης, Κ., & Γιώργος Κόκκινος, Χ. Κ. (2018, Οκτώβριος). *Πρόγραμμα Σπουδών Ιστορίας Στ' Δημοτικού. Αθήνα*. Ανάκτηση από

http://iep.edu.gr/images/IEP/EPISTIMONIKI_YPIRESIA/Epist_Monades/B_Kyklos/Humanities/2018/2018-11-02_st_dim.pdf

Γαλλική Επανάσταση στη Wikipedia

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%95%CF%80%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%B7

Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Χίου «Κοραής», <https://www.koraeslibrary.gr/18%20-%20vivliothiki/50%20-%20adamantios-korais>

Λεοντής, Χ. (χ.χ.). *Θούριος του Ρήγα*. Ανάκτηση από <https://safeYouTube.net/w/rYBI>

Μενελαΐδου, Τ (2013). *Οδυσσέας Ανδρούτσος* (Μεταπτυχιακή Εργασία). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη Ανάκτηση από <http://ikee.lib.auth.gr/record/133649/files/GRI-2014-11695.pdf>

Ο Κοραής και ο αγώνας της ελευθερίας 1821 (χ.χ.). [Ταινία]. Ανάκτηση από <http://www.edutv.gr/index.php/istoria-2/o-korais-kai-o-agonas-tis-elftherias-1821>

1821. (2011). [Ραδιόφωνο]. ΣΚΑΪ. Ανάκτηση από <https://www.skairadio.gr/history?page=3> (ενεργό και ελεγμένο 10/11/2020)